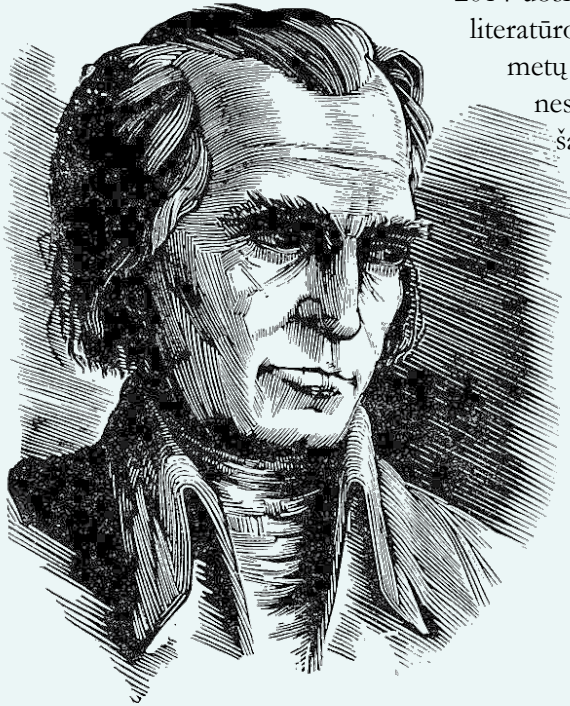

TAUTINIŲ bendrijų 2014 naujienos Nr. 2 (49)

Eišiškių pramogų centro (Šalčininkų r.) dainų ir šokių ansamblis „Eišiščane“ („Eišiškiečiai“).

2014-uosius metus Lietuvos Respublikos Seimas yra paskelbęs lietuvių literatūros pradininko Kristijono Donelaičio metais, minint jo 300 metų gimimo sukaktį. Šią datą pažymi ir Lietuvos tautinės bendrijos, nes didžiojo lietuvių poeto kūryba yra artima ir suprantama visų šalies tautybių žmonėms.

Vytautas Jurkūnas. K. Donelaičio portretas. 1955 m.

p. 10

Lietuvos baltarusiai kuria savo virtualų muziejų. Jame bus atspindėtas istorinis ir kultūrinis baltarusių paveldas, susijęs su Lietuvos Didžiąja Kunigaikštyste, mūsų šalies baltarusių kultūra nuo XX a. pradžios iki šių dienų.

p. 8

Gegužės 21 d. pirmą kartą paminėta Lietuvos tautinių bendrijų diena. Vilniaus miesto rotušėje vyko išskilingas renginys, skirtas šiai dienai, veikė paroda „Lietuvos tautinės bendrijos: istorijos keliu“.

p. 2

„Karga botkasy“ – viena populiariausių totorių liaudies švenčių. Senovėje žmonės tikėjo, kad pavasarį ant sparnų atneša kovai. Todėl šių paukščių sugrįžimo proga rengdavo „Karga botkasy“ šventę. O kaip ją švenčia Visagino totoriai?

p. 17

Šiaulių miesto, kurio herbą matote nuotraukoje, tautinių mažumų organizacijos oficialiai susijungė į asociaciją „Draugystės šviesa“. Asociacija rengs bendrus tautinių mažumų projektus, miesto visuomenei pristatys tautinių mažumų kultūrą.

p. 11

T u r i n y s

AKTUALIJOS

Pirmą kartą paminėta Lietuvos tautinių bendrijų diena	2
Prezidentė D. Grybauskaitė pasveikino Lietuvos tautines bendrijas.....	3
A. Butkevičius: visi kartu šiandien kuriame stiprią Lietuvos valstybę.....	3
Seime surengtoje konferencijoje aptarti romų integracijos uždaviniai.....	4
„Žydai už geležinės uždangos“	5
Svarstė kultūrų įvairovės ir tarpkultūrinio dialogo klausimus	6
LRT daugiau dėmesio skirs tautinėms bendrijoms	7
Karaimų bendruomenės metraštininkas.....	7
L. Plygavka, J. Rumša. Baltarusiai kuria virtualų paveldo muziejų.....	8
Tautinės bendrijos pažymi lietuvių literatūros klasiko K. Donelaičio jubiliejų.....	10
Susivienijo Šiaulių tautinės bendrijos	11
R. Banevičienė. Ukrainiečių kultūros dienos Klaipėdoje	12
Vokiečių bendruomenė minėjo jubiliejų.....	13

KULTŪRA

Ketvirtis amžiaus – su daina ir šokiu.....	14
A. Jakubausko poezijos rinkinio sutiktuvės.....	14

NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI

J. Rumša. Estė, savo talentą paskyrusi Lietuvai	15
Jonavoje pirmą kartą įteiktos rašytojo G. Kanovičiaus premijos.....	16

TRADICIJOS IR PAPROČIAI

Karga botkasy – totorių nacionalinė šventė.....	17
---	----

PRO MEMORIAM

Netekome iškilaus litvako	18
---------------------------------	----

NAUJOS KNYGOS

G. Miškinienė. LDK totoriai – tarptautiniame leidinyje	18
Apie Žagarės litvakus – Izraelyje	19

TAUTINĖS MAŽUMOS UŽSIENYJE

Tautinės mažumos Norvegijoje	20
------------------------------------	----

S U M M A R Y.....	20
--------------------	----

Pirmą kartą paminėta Lietuvos tautinių bendrijų diena

Gegužės 21 d. Vilniaus rotušėje vyko iškilmingas renginys, skirtas paminėti Lietuvos tautinių bendrijų dieną. Į jį atvyko tautinių bendrijų nevyriausybinė organizacijų nariai, valstybinių institucijų, diplomatinė atstovybių, akredituotų Vilniuje, visuomenės atstovai.

Bendras salės vaizdas.

Tautinių bendrijų tarybos pirmininkė Galina Miškinienė apžvelgė Tarybos atliekamą veiklą.

Šventės dalyvius sveikino Vilniaus miesto meras Artūras Zuokas, LR Seimo Pirmininkės pavaduotojas Petras Auštrevičius, Vyriausybės kanclerio pirmasis pavaduotojas Remigijus Motuzas, kultūros viceministras Edvard Trusevič, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos Tautinių bendrijų ir savivaldos plėtros komiteto pirmininkė Olga Gorškova.

Dideliam grupei tautinių bendrijų, jų meno kolektyvų vadovų ir narių už aktyvią visuomeninę veiklą, pasižymėjimą vystant kultūrų dialogą, stiprinant toleranciją, formuojant harmoningus tarpininius santykius, išteikti Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko Algirdo Butkevičiaus, Kultūros ministerijos, Vilniaus miesto mero, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos Tautinių bendrijų ir savivaldos plėtros komiteto Padėkos raštai.

Renginio metu Vilniaus rotušėje veikė paroda „Lietuvos tautinės bendrijos: istorijos kelias“. Joje atspindėti tautinių bendrijų istoriniai ryšiai su Lietuva, jų atstovų atsiradimo mūsų šalyje aplinkybės, kultūros paveldas, veikla, įnašas į Lietuvos kultūrą.

Prie parodos stendų.

Vlodo Uznevičiaus nuotraukos

Koncertinėje programoje ansamblio „Banchetto musicale“ šokėjų grupė atliko Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės epochos šokių (ansamblio meno vadovė Jūratė Vičienė).

Renginį organizavo Tautinių bendrijų taryba ir Tautinių bendrijų namai.

Šiuo metu Lietuvoje oficialiai užregistruota apie 300 tautinių bendrijų organizacijų. Skaitlingiausios tautinės bendruomenės – lenkai (6,6 proc.), rusai (5,8 proc.). Kitataučiai sudaro apie 16 proc. visų šalies gyventojų. 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, Lietuvoje gyveno 154 tautybių asmenys.

2013 m. spalio 15 d. Lietuvos Respublikos Seimas įteisino gegužės 21-ąją kaip atmintiną ir paskelbė ją Lietuvos tautinių bendrijų diena. UNESCO sprendimu ši diena paskelbta Pasauline kultūrų puoselėjimo diena. Jungtinių Tautų Organizacija yra paskelbusi deklaraciją „Savitumas, įvairovė ir pliuralizmas“, kurios pagrindinis tikslas – išlaikyti tautų savitumą, įvairovę, laisvę ir bendradarbiavimą.

TBN inf.

Prezidentė D. Grybauskaitė pasveikino Lietuvos tautines bendrijas

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė pirmą kartą minint Lietuvos tautinių bendrijų dieną pasveikino šalies tautinių bendrijų narius.

„Sveikinu Jus pirmą kartą minimos Lietuvos tautinių bendrijų dienos proga! Lietuva nuo seno buvo atvira daugiatautė valstybė, turtinga papročių, tradicijų ir kalbų. Ją visada puošė ir stiprino čia šaknis įleidę įvairių tautų mokslininkai ir menininkai, amatininkai ir gydytojai, prekybininkai ir kariai. Kiekvienas žmogus, pasirinkęs gyventi Lietuvoje ir pamilęs šią šalį, turi galimybę čia laisvai kurti, dirbti ir prisidėti prie valstybės gerovės“, - rašoma Prezidentės sveikinime.

Šalies vadovė pakvietė tautinių bendrijų atstovus vieningai dirbti Lietuvai. „Taip, kaip visos Lietuvos tautos susikibo rankomis Baltijos kelyje ir surėmė pečius per Sausio 13-ąją, taip ir šiandien kviečiu Jus dirbti išvien, kad gyvuotų daugiatautė, europietiška ir vieninga Lietuva – šalis, kurioje gerbiamas kiekvienas žmogus,

Roberto Dičkaus nuotr.

kur įsitvirtinusi demokratija ir sąžiningai bei išmaniai kuriama ekonominė gerovė“, - pabrėžė Prezidentė.

Pasak šalies vadovės, visų Lietuvoje gyvenančių tautų tikslas yra vienas – saugi, stabilūs ir klestinti valstybė. Kad

jį pasiektume, Prezidentės teigimu, turime veikti ir dirbti kartu.

Valstybės vadovė palinkėjo tautinėms bendrijoms sėkmės, saugumo ir supratimo visų bendruose namuose – Lietuvoje.

A. Butkevičius: visi kartu šiandien kuriame stiprią Lietuvos valstybę

Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius pasveikino Tautinių bendrijų tarybą Lietuvos tautinių bendrijų dienos proga.

„Nuoširdžiai sveikinu jus Lietuvos tautinių bendrijų dienos proga. Šiandien minime ir UNESCO paskelbtą Pasaulinę kultūrų puoselėjimo dieną. Tai diena, kai kiekvienam mūsų turi būti primenamas nepaprastai svarbus tikslas – išlaikyti tautų savitumą ir jų kultūrinę įvairovę“, - sakoma Ministro Pirmininko sveikinime.

Vyriausybės vadovas pažymėjo

tautinių bendrijų vaidmenį. „Mes ypač vertiname visų Lietuvoje gyvenančių tautinių bendruomenių atstovus. Jūsų kasdienis darbas išsaugant ir puoselėjant tautinį tapatumą ir formuojant atvirą pilietinę visuomenę yra nepaprastai svarbus valstybės likimui. Visi kartu mes iškovojome Lietuvos nepriklausomybę. Visi kartu šiandien kuriame stiprią Lietuvos valstybę. Valstybę, kuri gali didžiulius turėdama daugybės tautų atstovų – darbščių, talentingų, skleidžiančių idėjas ir gebančių jas įgyvendinti. Valstybę, kuria didžiuo-

jasi jos vaikai“, - pabrėžė Ministras Pirmininkas.

Jūsų kiekvieno kasdienė veikla, toliau rašoma sveikinime, turi nepaprastai didelę reikšmę kuriant geresnę Lietuvą, kurioje gyventi jauku ir gera kiekvienam jos piliečiui, kuriai kiekvienas Jūsų suteikia išskirtinumą, praturtina daugiametę mūsų šalies kultūrą. Visi drauge mes kuriame laisvo žmogaus, atviros visuomenės, stiprios valstybės Lietuvą.

Vyriausybės vadovas palinkėjo visokeriopos sėkmės tautinėms bendrijoms.

Seime surengtoje konferencijoje aptarti romų integracijos uždaviniai

Balandžio 8 d. Seimo Konstitucijos salėje vyko konferencija „Romų integracijos politika: tikslai ir uždaviniai 2014 – 2020 metų laikotarpiui“, skirta Tarptautinei romų dienai paminėti. Seimo rūmuose tą dieną pirmą kartą skambėjo romų himnas, kuriuo pradėta konferencija.

Išsilavinimas – integracijos prielaida

Viena sėkmingos integracijos sąlygų – išsilavinimas, kuris atitiktų nūdienos reikalavimus. Tai aktualu ir dėl to, kad beveik pusę šios etninės grupės sudaro vaikai ir jaunimas. Mūsų šalyje per pastarąjį dešimtmetį romų išsilavinimo padėtis pagerėjo.

„Nuo 2001 iki 2011 metų, jeigu lyginsime, kaip keitėsi romų etninės grupės Lietuvoje išsilavinimo rodikliai, galime pastebėti ryškius teigiamus pokyčius. Per dešimt metų gana ryškiai sumažėjo neraštingų ir nebaigusių pradinio išsilavinimo asmenų dalis romų etninėje grupėje – nuo 26 iki 10 proc., išaugo pradinį ir pagrindinį išsilavinimą turinčių asmenų dalis“, - konferencijoje kalbėjo Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų instituto jaunesnioji mokslo darbuotoja Vita Petrušauskaitė.

Tačiau, pasak V. Petrušauskaitės, šitie teigiami pokyčiai nebuvo tolygiai pasiskirstę visoje šalyje. Pavyzdžiui, teigiamų pokyčių, kurie fiksuojami tarp Lietuvos romų, beveik negalima pastebėti Kirtimų gyvenvietėje Vilniuje. Čia didelis neraštingumas tarp vidutinio amžiaus romų.

Dalis romų vaikų anksti nutraukia mokslą. Romai labai jauni kuria šeimas.

„Romų bendruomenėje 14-15 metų jaunuoliai jau gali vesti ir užuot mokėsi turi išlaikyti šeimą“, - teigė viešosios įstaigos „Sare Roma“ vadovas Ištvanas Kvikas.

Tačiau jis nemano, kad romams reikalinga atskira švietimo sistema.

Būsto problemos

Lietuvoje, kaip ir kitose ES šalyse, romų integraciją sunkina būsto problema. Ji opiausia Vilniaus Kirtimų tabore, kuriame gyvena apie 400-500 romų iš maždaug trijų tūkst., gyvenančių Lietuvoje. Čia prastos gyvenimo sąlygos, ribotos galimybės įteisinti savo gyvenamąją vietą. Tik vos vienas kitas namas surestas legaliai, kiti pastatyti be leidimų ir neatitinka higienos reikalavimų. Pastatai šildomi kietu kuru, juose nėra vandentiekio, kanalizacijos.

Pasak Mykolo Romerio universiteto Tarptautinės ir ES teisės instituto lektorės, tyrusios romų integraciją, Dovilės Gailiūtės, iki šiol rengtose strategijose būsto problemos buvo apskritai apeinamos. Jos nuomone, taip pat ribotos galimybės pakeisti romų gyvenamąją vietą, pavyzdžiui, perkelti į socialinį būstą arba įteisinant savavališkos statybos objektus.

„Mes neišsirinkom vietų, kur gyventi. Atvažiuojam ir gyvenam. Taip buvo nuo senų laikų, taip yra ir šiandien. Mes negalime gyventi atskirai, vieni nuo kitų, nes labai mylime savo artimuosius ir negalime gyventi toli nuo savo žmonių. Tai yra mūsų tradicijos. Jas sulaužius romų neliktų“, - teigė I. Kvikas.

Strategija – 2020

Konferencijoje aptartos romų integracijos perspektyvos iki 2020 metų.

2011 m. balandžio 5 d. Europos Komisija priėmė komunikatą „Dėl

nacionalinių romų integracijos strategijų iki 2020 metų“.

Kaip teigė V. Petrušauskaitė, integracijos efektą padidintų nuosekli politika.

„Didelė dalis pinigų, kurie skiriami romų etninės grupės integracijai, Lietuvoje yra skiriami projektiniu pagrindu – tai yra arba Europos Sąjungos projektai, arba nevyriausybinių organizacijų pritraukiami privatūs fondai. Ta suma, kuri yra skiriama iš privačių fondų, praktiškai prilygsta nacionalinio biudžeto lėšoms. Bėda yra ta, kad jos projektiniu pagrindu finansuojama veikla yra nutrūkstanti ir nenuosekli. Kadangi nėra pastovaus finansavimo ir pastovaus dėmesio iš valstybės pusės šioms problemoms, nevyriausybiniškai, kurie dažnai savo veiklą mato kaip papildančią tam tikrą valstybės politiką, dažnai atsiduria tokioje situacijoje, kad jie ir yra pagrindiniai veikėjai“, - sakė V. Petrušauskaitė.

Už naujos romų integracijos strategijos parengimą atsakinga Kultūros ministerija. Kultūros viceministras Edvard Trusevič patikino, kad ją rengiant bus tariamasi su romais, o strategija bus parengta iki šių metų pabaigos.

„Pačiame dokumente bus aiškiai numatyti keli pjūviai: būsto klausimo sprendimas, sveikatos apsaugos klausimai, švietimo klausimai ir įdarbinimo klausimai. Tai – keturi blokai, kurie aktualūs Europai“, - apibūdino būsimą dokumentą viceministras.

Paminėjo parlamentų vadovai

Tarptautinė romų diena paminėta ir tomis dienomis Vilniuje vykusioje Europos Sąjungos šalių parlamentų vadovų konferencijoje. Joje priimta deklaracija, kurioje konstatuojama, kad valstybių pareiga suteikti romams

galimybę mokytis, dirbti, naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, turėti būstą ir naudotis visuotinės svarbos paslaugomis.

Romų diena primena

Balandžio 8-oji – diena, kurią pažymi viso pasaulio romai. Pirmasis Viso pasaulio romų kongresas vyko 1971 m. balandžio 8 d. Londone. Tais pačiais metais Anglijos sostinėje buvo įkurta Tarptautinė romų sąjunga.

Tarptautinė romų diena – svarbus įvykis ne tik patiems romams, bet ir romų kultūros gerbėjams. Tą dieną visame pasaulyje vyksta daugybė kon-

certų, festivalių, kuriuose galima susipažinti su savitu romų tautos folkloru.

Tačiau ši diena primena ir opias romų problemas.

Manoma, kad šiuo metu Europoje gyvena 10-12 mln. romų, iš jų maždaug pusė – ES priklausančiose šalyse. Kai kuriose Vidurio ir Rytų Europos valstybėse romai sudaro nuo 1 iki 10 proc. visų gyventojų.

Mokslininkų teigimu, iš Indijos Europos žemyną romai pasiekė daugiau nei prieš tūkstantį metų. Tačiau iki šiol jie yra labiausiai diskriminuojama ir atskirta socialinė etninė grupė tiek ES, tiek ir už jos ribų.

Paskutiniaisiais 15 metų ES ypač susirūpinta romų socialinės integracijos, švietimo, kultūros, dalyvavimo vietinėse savivaldose galimybėmis. Šalims – narėms rekomenduojama imtis atitinkamų priemonių, sukurti ir įgyvendinti romų integracijos į visuomenę programas. Lietuva tokią programą pradėjo vykdyti nuo 2000-ųjų metų.

Dabar Lietuvoje gyvena apie 3,5 tūkst. romų. Jų telkimosi vietos – Panevėžys, Šiauliai, Kaunas, kai kurie kiti mažesni šalies miestai. Vilniuje gyvena apie 500 romų.

TBN inf

„Žydai už geležinės uždangos“

Kovo 13 d. Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus (VVGŽM) Tolerancijos centre atidaryta paroda „Lietuvos žydai už geležinės uždangos“.

Tokia paroda pateikta visuomenės dėmesiui pirmą kartą Lietuvos istorijoje. Tai bandymas užpildyti baltas naujausias istorijos dėmes, paneigti įsisenėjusius antisemitinius stereotipus, atskleisti realias ir iki šiol mažai žinomas Lietuvos žydų kultūrinės ir etninės saviraiškos aplinkybes sovietinio režimo metais. Istoriniais faktais paremta paroda perteikia Lietuvos žydų bendruomenės, kuri jau pirmuoju sovietmečiu patyrė represijas, buvo išžudyta Holokausto metais, siekimą atsikurti pokariu, varžomą sovietinės valdžios. Pagrindinis dėmesys skiriamas individualioms pastangoms atsilaikyti prieš laisvės, tapatybės ir istorinės atminties suvaržymus.

VVGŽM direktorius, rašytojas Markas Zingeris pabrėžia, kad šia paroda siekiama „konfrontuoti su įsisenėjusiais, rodos, bet kuria dingstimi Lietuvos viešojoje erdvėje, o gal ir piliečių pašamonėje, atgyjančiais antižydiškais stereotipais, atklydusiais ligi šių dienų iš senosios nacionalistinės pasaulėžiūros, nacistinės agitacijos, iš sovietinės propagandos“.

Prie parodos standų.

Tolerancijos centro nuotr.

Visos komunistinio režimo pavergtos tautos gyveno už geležinės uždangos. Tačiau žydams buvo sudaryti papildomi barjerai ir kliūtys. Kaip pažymi M. Zingeris, „tuometiniai žydų kilmės jaunuoliai dar prisimena, kaip etninę kilmę žyminti vadinamoji penktoji grafa pase ribodavo galimybes studijuoti prestižinėse aukštosiose mokyklose, kaip visur, netgi artimų draugų vakarėliuose tekdavo saugotis visaregės KGB akies, kaip milijoniniais tiražais būdavo platinamos antisizionistinės karikatūros – stebėtinai panašios į nacistinę agitaciją. Neperlenksiu teigdamas, kad tuo laikotarpiu SSRS žydai visi urmu buvo tapę „nepatinkama tauta“.

Parodą recenzavęs Vytauto Di-

džiojo universiteto profesorius Šarūnas Liekis rašo: „Parodai yra būdingas aukštas originalumo lygmuo, tyrimo medžiaga yra demonstruojama estetiškai derinant šiuolaikinių technologijų teikiamas galimybes su istoriniu naratyvu ir autorių pasirinkta įvykių žiūra. Ši paroda yra ilgamečio kruopštaus ir nuoseklaus mokslinio tyrinėjimo rezultatas“.

Pasak Jeruzalės hebrajų universiteto (Izraelis) mokslų daktaro Samuelio Barnai, taip pat recenzavusio parodą, Lietuvos žydai net ir sovietinio režimo sąlygomis sugebėjo modernėti, išlaikydami savo kultūrinę tapatybę, netapdami sovietiniais „internacionalistais“.

Paroda veiks iki liepos 31 d.

TBN inf.

Svarstė kultūrų įvairovės ir tarpkultūrinio dialogo klausimus

Gegužės 23 d. Vilniuje vyko tarptautinė konferencija „Kultūrų įvairovė: dabartis ir perspektyvos“, kurią surengė LR kultūros ministerija ir Vytauto Didžiojo universitetas. Konferencija skirta šiemet gegužės 21-ąją pirmą kartą minėtai Lietuvos tautinių bendrijų dienai.

Konferencijoje dalyvavo šalies tautinių bendrijų, kultūros institucijų – muziejų, bibliotekų, Tarpkultūrinių kultūros programų centro darbuotojai, svečiai iš Airijos, Austrijos, Slovėnijos.

„Lietuva yra daugiatautė valstybė, kurioje nuo seno sugyvena įvairių tautų, kultūrų žmonės, kurioje sudarytos sąlygos kiekvienam puoselėti savo papročius, tradicijas ir tautinį tapatumą. Kultūrų įvairovė neatsiejama nuo pagarbos žmogaus orumui. Tai išsipareigojimas žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, ypač tautinių mažumų teisėms. Todėl svarbu stiprinti diskusijas apie kultūrų įvairovę, ypač apie jos įtaką šalies vystymuisi, skatinti visuomenės kultūrinį sąmoningumą, plėtoti tarpkultūrinį dialogą visuomenėje, prisidedant prie įvairios kilmės žmonių integracijos į įvairialypę visuomenę“, - rašoma Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininko Leonardo Talmonto sveikinime konferencijos dalyviams.

Pasak konferencijos dalyvius sveikinusio kultūros viceministro Edvardo Trusevičiaus, išsiliojus Lisabonos sutarčiai, kultūrai teikiama daugiau dėmesio, kultūrų įvairovė ir tarpkultūrinis dialogas tapo vienu iš ES prioritetų.

„Pastaraisiais metais padidėjusi žmonių migracija natūraliai keičia gyventojų ir tautybių sudėtį valstybėse. 2011 m. visuotinio gyventojų surašymo duomenimis, įvairių tautybių gyventojų skaičius ūgtelėjo nuo 115 iki 154. Tai rodo, kad Lietuvoje didėja kultūrų įvairovė. Dėl žmo-

nių mobilumo ir migracijos auga ir tarpkultūrinis bendradarbiavimas, kuris prisideda prie šalies ekonominio, kultūrinio ir socialinio vystymosi. Svarbu plėtoti tarpkultūrinį dialogą, nes jis leidžia pažinti kitų tautų tradicijas, papročius ir plėtoti kultūrinius ryšius“, - pažymėjo viceministras.

Jo pastebėjimu, kultūros vartojimas skatina didesnę toleranciją, tai parodė ir neseniai Kultūros ministerijos užsakymu atlikto gyventojų pasitenkinimo kultūra ir jos paslaugomis tyrimas.

„Kultūros vartojimas prisideda ir prie gyventojų socialinio vystymosi – net ketvirtadalis respondentų pažymėjo, kad dalyvavimas kultūros veiklose jiems yra puiki galimybė susipažinti su kitų tautų kultūra, galimybė prisiliesti prie kitoniškumo ir jį pažinti. Tarpkultūrinis dialogas – tai naujas tautinių mažumų politikos vektorius. Jį verta ir reikia skatinti“, - teigė E. Trusevič.

Tautinių bendrijų tarybos pirmininkė dr. doc. Galina Miškinienė sakė, kad Lietuvoje yra nemažai įvairių institucijų, kurios užsiima tautinių mažumų klausimais, pristato jų kultūrą, paveldą.

„Be abejo, mums, tautinėms bendrijoms, kurios gyvena ir kuria Lietuvoje, labai svarbu, kad tarp visų institucijų būtų dialogas, kad neveiktume kaip atskiros organizacijos, kurios pristato ką nori, o kad pažintume, gerbtume vieni kitus ir dirbtume kartu“, - kvietė G. Miškinienė.

Kokie kultūrų įvairovės iššūkiai,

kaip formavosi Lietuvos miestų daugiakultūriškumas, pasienio miestelių istorinė atmintis – šie klausimai buvo analizuojami Vytauto Didžiojo mokslininkų dr. Kristinos Šliavaitės, dr. Lino Venclausko, dr. doc. Jurgos Jonutytytės pranešimuose.

Tarpkultūrinės visuomenės formavimo praktiniams aspektams buvo pašvęstas Kauno įvairių tautų kultūrų centro direktoriaus Dainiaus Babilo pranešimas.

„Tarpkultūrinės visuomenės stiprybė yra efektyvi komunikacija, partnerystė, bendradarbiavimas, tam tikrų sąlyčių taškų susiformavimas. Tačiau pozityviam rezultatui šių stiprybių taip pat neužtenka – tarpkultūrinė visuomenė atpažįstama pagal tai, kas yra sukuriama skirtingų visuomenės grupių sąveikoje. Svarbu akcentuoti ir tai, kad reikšmingas yra ne tik rezultatas, bet ir pats vyksmas“, - pabrėžė D. Babilas.

Tarptautinių kultūros programų centro l. e. p. direktorė Eglė Deltuvaitė pristatė ES programos „Kūrybiška Europa“ galimybes ir gerąsias praktikas.

Kokia kitų ES šalių patirtis, formuojant daugiakultūres visuomenes? Apie kultūrų įvairovę ir tarpkultūrinį dialogą kultūros ir meno institucijose pranešimus skaitė dr. Sonja Kralj Bervar (Slovėnija), projektą „Menas kiekvienam!“ – Anne Wiederhold (Austrija), darbą su įvairiomis bendruomenėmis bibliotekoje – Jenny Siung (Airija).

Statistikos departamento duomenimis, 2011 m. visuotinio gyventojų surašymo metu Lietuvoje gyveno 84,2 proc. lietuvių, 6,6 proc. lenkų, 5,8 proc. rusų, 1,2 proc. baltarusių, 0,5 proc. ukrainiečių ir 0,6 proc. kitų tautybių žmonių.

TBN inf.

LRT daugiau dėmesio skirs tautinėms bendrijoms

Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija ketina daugiau dėmesio skirti tautinių bendrijų veiklai nušviesti savo laidose. Šie planai įrašyti Visuomeninio transliuotojo programoje dėl informacinės erdvės stiprinimo. Turima omenyje televizijos kanalą, radiją ir portalą LRT.lt

Pasak LRT televizijos direktoriaus Rimvydo Paleckio, nuspręsta, kad į laidas „Labas rytas“, vakarines žinias per televiziją, „Ryto garsai“, „Lietuvos diena“ per radiją būtina įtraukti reportažų apie tautines bendrijas. Dėl to reikia daugiau išvykti į regionus, kuriuose kompaktiškai gyvena tautinės bendrijos. Tai Vilniaus, Šalčininkų Trakų rajonai, Visaginas, Elektrėnai, Klaipėda ir kt. Temos – pozityvūs pasakojimai apie įdomius žmones, o ne apie tai, kad nenuimtos gatvių pavadinimų lentelės.

Tokiu būdu bus formuojamos ne tik naujienų laidos, bet ir publicistinės, tokios kaip, pavyzdžiui, „Stilius“ ir kt.

„Šių laidų autoriai regionuose kalbina žmones, kurie sėkmingai integruoja į Lietuvos kultūrinį ir visuomeninį gyvenimą, puikiai jaučiasi esą Lietuvos piliečiai, neizoliuoti, ir šiais pavyzdžiais parodys, kaip tautinės bendrijos gyvena Lietuvoje ir Europos Sąjungoje. Tai darysime nuolat, šią vasarą, rudenį ir vėliau. Iki šiol tai buvo daroma nepakankamai“, - teigė R. Paleckis.

Neseniai televizijos kanalas „LRT

Kultūra“ parodė filmą apie lenkų kultūrą Lietuvoje.

„Tai naujas dokumentinis filmas apie tai, iš kur Lietuvoje atsirado lenkai, kokia jų istorija ir nūdienu, ką jie galvoja apie Lietuvą, kaip įsivaizduoja savo vietą daugiakultūroje šalyje. Tai įdomus filmas, jis yra mūsų mediatekoje, visi norintys jį gali pažiūrėti“, - sakė R. Paleckis.

Rudenį programos tautinėms mažumoms bus pradėtos rodyti atnaujintu formatu.

Taip pat planuojama rudenį pradėti transliuoti TV naujienų laidą rusų kalba. Tokia laida, kurioje būtų apžvelgiamos savaitės naujienos, galėtų išėiti poilsio dienomis.

TBN inf.

Karaimų bendruomenės metraštininkas

Kovo 30 d. Tautinių bendrijų namuose vyko Romualdo Tinfavičiaus knygos „Nuo Juodosios jūros iki Trakų“ sutiktuvs.

Knygos autorius – karaimų kultūros puoselėtojas, aktyvus visuomenės veikėjas ir Lietuvos karaimų kultūros bendrijos narys – daug metų renka medžiagą apie savo tautos istoriją. Leidinį sudaro Trakų rajono laikraštys „Trakų žemė“ 2009-2013 m. spausdinti R. Tinfavičiaus straipsniai apie karaimų gyvenimo Lietuvoje aktualijas nuo XIV a. iki šių dienų. Pasakojama apie karaimų išikūrimą Lietuvoje, kultūros paveldą, tradicijas, papročius, pateikiamos iškilų tautos atstovų biografijos, atskirų karaimų šeimų istorijos, rašoma apie karaimų bendruomenės centrus Lietuvoje, jų veiklą ir kt. Knyga gausiai iliustruota nuotraukomis.

Renginyje kalbėję „Trakų žemės“ ir „Vorutos“ laikraščių vyr. redaktorius Juozas Vercinkevičius, karaimų bendruomenės nariai Aleksandras

R. Tinfavičius

Vytauto Žemaičio nuotr.

Zajančkauskas, Aleksandras Juodkevičius, Evelina Juchnevič, Julė Jutkevičienė, kelininkų veteranų klubo narys Aleksandras Rimkevičius, žurnalistas Vytautas Žemaitis, Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė Lučija Bartkienė, LRT televizijos režisierė Romėna Ražins-

kaitė pažymėjo knygos reikšmę, jos įnašą į karaimikos mokslą.

R. Tinfavičius (1936 m.) – inžinierius-kepininkas, daugiau kaip keturiasdešimt metų dirbo kelių sistemoje. Jam suteiktas kelininko veterano garbės vardas.

TBN inf.

Baltarusiai kuria virtualų paveldo muziejų

Šiuolaikinės informacinės technologijos vis labiau įsitvirtina įvairiose gyvenimo srityse. Namų kinas, elektroninės knygos, virtualūs muziejai. Savo virtualų muziejų kuria Lietuvos baltarusiai. Apie tai kalbamės su Lietuvos edukologijos universiteto Baltarusių kalbos, literatūros ir etnokultūros centro direktore, Lietuvos baltarusistų asociacijos pirmininke, doc. dr. Lilija Plygavka.

Jonas RUMŠA

- Kas tai – virtualus muziejus?

- Virtualus muziejus – tai interneto svetainė, kur rodomi muziejiniai eksponatai. Tai leidžia taupyti lėšas ir vietą, lyginant su stacionariu muziejumi. Svetainė turi plačias paieškos galimybes ieškant ir klasifikuojant eksponatus. Tuo tarpu stacionaraus muziejaus įkūrimas reikalauja didelių investicijų. Reikalingos patalpos, jų priežiūra, darbuotojai, eksponatų rinkimas bei įsigijimas ir t.t. Visa tai reikalauja didelių investicijų. O virtualų muziejų galima įkurti su ženkliai mažesniu startiniu kapitalu. Be to, svetainės turinį galima palaipsniui pildyti muziejiniiais eksponatais, juos lengviau ieškoti ir skaitmeninti.

- Kaip kilo idėja kurti virtualų muziejų?

- Baltarusių virtualaus muziejaus įkūrimo idėja gimė užpernai balandžio mėnesį baltarusių-lietuvių apskritojo stalo „Nuo praeities iki ateities: Baltarusių Ivano Luckevičiaus muziejus“ metu, kai buvo aptariami I. Luckevičiaus baltarusių istorinio-etnografinio muziejaus virtualios rekonstrukcijos klausimai.

Pernai rudenį prie Lietuvos kultūros ministerijos buvo įkurta baltarusių Lietuvos paveldo išsaugojimo komisija, kuri nagrinėjo mano parašytą

Doc. dr. Lilija Plygavka

baltarusių muziejaus Lietuvoje koncepciją. Ši koncepcija buvo pateikta ir Baltarusijos kultūros ministerijai.

Koncepcijoje virtualus muziejus pateikiamas kaip stacionaraus muziejaus įkūrimo ilgalaikės programos pirmas etapas.

Pernai Lietuvos kultūros ministerija skyrė lėšų muziejaus internetinei svetainei kurti. Tai leis mums žengti pirmus žingsnius realizuojant idomą, aktualų ir ilgalaikį projektą.

- Tarpukariu Vilniuje veikė Ivano Luckevičiaus baltarusių istorinis-etnografinis muziejus. Prašytume bent trumpai papasakoti apie jo ir jame buvusių eksponatų likimą. Ar Jūsų kuriamas virtualus muziejus bus savotiška buvusio muziejaus tąsa ir atgimimas?

- Muziejus buvo įkurtas privačios baltarusių etnografo bei archeologo I. Luckevičiaus kolekcijos pagrindu, kurią jis padovanojo baltarusių mokslinei bendrijai (toliau – BMB), įkurtai 1918 m. Vilniuje. 1921 m., jau po I. Luckevičiaus mirties, muziejus (5 kambariai) buvo atidarytas buvusios Bazilikos patalpose (Aušros

Vartų g. 7A). BMB suteikė jam I. Luckevičiaus vardą. Pirmasis muziejaus direktorius buvo Antonas Luckevičius, Ivano Luckevičiaus brolis. Muziejui jis vadovavo iki 1939 m.

Nuo 1921 m. iki 1946 m., t. y. iki jo uždarymo, muziejuje buvo sukaupta daug baltarusių istorijos, etnografijos paminklų, meno kūrinių, daugiausia iš Vilniaus krašto, o taip pat ir iš įvairių Baltarusijos regionų.

Tuomet muziejuje buvo penkios ekspozicinės salės, archyvas ir didžiulė biblioteka. Muziejų sudarė archeologijos, sfragistikos, numizmatikos, medalių bei kryžių, Slucko juostų, kilimų ir kitų Nesvyžiaus, Gardino bei Slucko manufaktūrų gaminių, baltarusių liaudies muzikos instrumentų, ginklų, ikonų, rankraščių, senovinės aprangos, XVI – XIX a. meno kūrinių kolekcijos, o taip pat J. Drazdovičiaus, P. Sergijevičiaus ir kt. darbai.

Šiandien I. Luckevičiaus muziejaus eksponatų galima pamatyti Lietuvos nacionaliniame bei menų muziejuose, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje, Lietuvos valstybės istorijos archyve.

Kai kuriuos eksponatus galima rasti Baltarusijos nacionaliniame istorijos ir Baltarusijos nacionaliniame menų muziejuose, Baltarusijos Respublikos prezidento bibliotekoje, Baltarusių valstybiniame literatūros ir menų archyve. Judaistikos kolekcija yra Maskvoje.

Virtualiame muziejuje numatoma atskira tema, skirta I. Luckevičiaus muziejui, jo istorijai su eksponatų demonstravimu.

- Bet kokį muziejų kurti reikia profesinių muziejūninkystės žinių. Kas padeda, konsultuoja?

- Be abejo, muziejaus kūrimui ir jo puoselėjimui reikia naujų profesinių žinių. Aš mielai jas tobulinu, man patinka naujovės. Apskritojo stalo, kurį minėjau, metu dalyvavę muziejūninkystės ekspertai iš Lietuvos ir Baltarusijos palaikė Lietuvos baltarusių muziejaus kūrimo iniciatyvinės grupės užmojus.

- Ar daug žmonių dirba šiame projekte?

- Šiame projekte dabar dirba keturi žmonės, bet iš tikrųjų, asmenų, į kuriuos mes krepiamės dėl pagalbos, yra daugiau.

- Jūsų projektas vadinasi „Virtualaus baltarusių paveldo muziejaus kūrimas“. Turima omenyje Lietuvos baltarusių paveldą?

- Muziejaus tikslas – baltarusių kultūros Lietuvoje materialinių bei dvasinių formų fiksavimas, tyrinėjimas ir populiarinimas.

Mūsų uždaviniai – rinkti bei aprašyti medžiagą, atspindinčią baltarusių kultūrą Lietuvoje; populiarinti šią medžiagą internete, mokymo įstaigose, žiniasklaidoje, kultūros centruose ir t. t.; vykdyti dokumentų ir medžiagų semantinės struktūros kompleksinį bei tipologinį tyrimą.

- Kas sudaro Lietuvos baltarusių paveldą?

- Pirmiausia reikia išskirti didžiulį istorinio ir kultūrinio paveldo sluoksnį, susijusį su LDK ir I. Luckevičiaus

baltarusių istoriniu-etnografiniu muziejumi, taip pat su baltarusių kultūra nuo XX a. pradžios iki dabarties.

Šiuolaikinę baltarusių kultūrą Lietuvoje sudaro: baltarusių žiniasklaida (laikraščiai „Run“ („Рунь“), „Mūsų puslapis“ („Наша старонка“), baltarusių puslapiai Lietuvos laikraščiuose, televizijos laidos „Vilniaus sąsiuvinis“ („Віленскі сшытак“), „Mūsų kraštas“ („Наш край“), baltarusių televizijos laidos Visagine, radijo laidos „Baltarusių žodis Lietuvos radijuje“ („Беларускае слова на хвалях Літвы“), „Vietos valanda“

žymių baltarusių kultūros veikėjų Vilniuje vardai įamžinti atminimo lentose. Viena jų pritvirtinta prie namo Didžiojoje gatvėje, pažymėto 19-uju numeriu ir skirta spaustuvininkui Pranciškui Skorynai.

(„Тутэйшы час“), baltarusių laidos „Polonijos“ ir „Baltijos bangos“ radijo stotyse ir t. t.; baltarusių spaudos bei švietimo istorija Lietuvoje; baltarusių visuomeninių organizacijų kultūrinė ir švietimo veikla; kultūrinis renginių metraštis; tradicinė baltarusių kultūra ir dialektas baltarusių-lietuvių pasienyje; baltarusių-lietuvių kultūrinis bendradarbiavimas; žymūs baltarusių veikėjai Lietuvoje ir baltarusių-lietuvių pasienyje.

- Kokie skyriai sudarys muziejų ir kaip jie bus pavadinti?

Kokie laikotarpiai bus atspindėti muziejuje?

- Šiandien mes turime medžiagas, atspindinčias baltarusių kultūrinį gyvenimą Lietuvoje XX amžiuje. Tai yra knygos, privatūs archyvai, garso ir vaizdo įrašai, spauda. Planuojame, kad turėsime ir medžiagos, susijusios su žymių baltarusių veikėjų gyvenimu ir veikla, baltarusių kultūrinių ir istorinių vietovių vadovą, tematinis skyrius, susijusius su baltarusių kultūriniu gyvenimu Lietuvoje, o taip pat skyrių, atspindintį Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimą kultūros srityje. Norėtumėme, kad svetainė informuotų lankytojus ir apie mokslinius tyrimus bendro LDK kultūrinio paveldo ir šiuolaikinių baltarusių-lietuvių ryšių srityse, o taipogi atspindėtų baltarusių šeimų Lietuvoje istoriją.

- Projektą vykdo Lietuvos baltarusistų asociacija. Papasakokite apie ją plačiau.

- Lietuvos baltarusistų asociacija – tai organizacija, jungianti mokslininkus, vertėjus, menininkus, žurnalistus, literatus ir kt., kurių gyvenimas ir veikla susiję su baltarusių kultūra. Ji veikia nuo 1991 m., kai buvo įkurta ir tarpautinė baltarusistų asociacija, siekiant sujungti intelektines jėgas, vienijančias Baltarusiją ir Lietuvą kultūrinėje, mokslinėje ir švietimo srityse, o taip pat populiarinti baltarusių kultūrą ir jos tyrinėjimo Lietuvoje rezultatus. Pirmoji šios organizacijos vadovė buvo baltarusių literatūros vertėja Alma Lapinskienė, kuri asociacijai vadovavo 20 metų. Ne taip seniai šią estafetę ji perdavė man. Dabar asociacijoje yra 25 žmonės, kurių profesinis ar mokslinis interesas susijęs su baltarusių kultūra.

Naudodamasi proga, kviečiu visus, kas neabejingas baltarusių kultūrai ir jos išsaugojimui Lietuvoje, bendradarbiauti, siūlyti idėjų, informuoti apie eksponatus, kurie papildytų mūsų muziejų.

Tautinės bendrijos pažymi lietuvių literatūros klasiko K. Donelaičio jubiliejų

K. Donelaičio kūryba G. Kuzmina susidomėjo prieš daugelį metų. Poemą „Metai“ ji skaito lietuvių ir rusų kalbomis.

Balandžio 24 d. Tautinių bendrijų namuose vyko renginys, skirtas K. Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms.

Apie metų laikus – paveikslai ir dainos

„2014-uosius metus Lietuvos Respublikos Seimas yra paskelbęs lietuvių literatūros pradininko Kristijono Donelaičio metais, minint jo 300 metų gimimo sukaktį. Šią datą pažymi ir Lietuvos tautinės bendrijos, nes didžiojo lietuvių poeto kūryba yra artima ir suprantama visų šalies tautybių žmonėms“, - sakė Tautinių bendrijų namų direktorė Alvida Gedaminskienė.

Renginio metu buvo pristatyta mokytojos ekspertės Galinos Kuzminos ir jos mokinių Anastasijos Kodzisovos, Lietuvos dailės akademijos studentės, bei Gabijos Vaitkevičiūtės, Vilniaus „Versmės“ katalikiškosios gimnazijos moksleivės, tapybos darbų, atspindinčių K. Donelaičio

poemos „Metai“ turinį, paroda. Kai kurie joje eksponuoti paveikslai buvo sukurti būtent šiai parodai.

G. Kuzmina – Lietuvos rusų kultūros ir švietimo bendruomenės „Svietlica“ pirmininkė – „atrado“ ir išugdė ne vieną jaunąjį talentą. Savo auklėtines ji paskatino į K. Donelaičio kūrybą, jo „Metus“ pažvelgti per piešinių, pačių sukurtų iliustracijų prizmę.

Apie lietuvių literatūros klasiko gyvenimą, jo kūrybą, kuri seniai peržengė nacionalinius rėmus, renginyje pasakojo asociacijos „Melos“ pirmininkė, humanitarinių mokslų daktarė Jelena Bachmetjeva.

Renginio koncertinėje programoje dalyvavo ansamblio „Draugystė“ solistė Jevgenija Korotkich, kuriai akomponavo Irina Kozlova. Savo naujausios kūrybos eilėraščius apie

Lietuvą skaitė klubo „Desiderija“ prezidentė Liudmila Chorošilova. Jos daina programą pradėjo ansamblis „Dainuojančios širdys“. Vėliau buvo atliktos rusų autorių dainos apie įvairius metų laikus.

Nuo teatro scenos

Gegužės 20 d. Lietuvos rusų dramos teatre G. Kuzmina surengė didelį koncertą, skirtą K. Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms.

Apie poeto kūrybą pasakojo dr. J. Bachmetjeva.

Dalyvavo keliolika rusų, lietuvių, lenkų meno kolektyvų, pradedant pačiais mažaisiais ir baigiant tais, kurie scenoje pasirodo daugelį metų.

Skambėjo dainos lietuvių, rusų, lenkų kalbomis, įvairių tautų šokių melodijos, mirgėjo nacionalinių kostiumų spalvos.

Koncertą vedė Lietuvos rusų dramos teatro aktorius Jurijus Ščiuckis.

Teatro foje veikė dailės kūrinių paroda „Metų laikai“, kurioje buvo eksponuojami Marko Gurskio, Anastasijos Kodzisovos, Gabijos Vaitkevičiūtės ir jų dailės mokytojos Galinos Kuzminos darbai.

Europos šedevrų sąrašė

Poetas, evangelikų liuteronų kunigas K. Donelaitis gimė 1714 m. sausio 1 d. Lazdynėliuose netoli Gumbinės dabartinėje Rusijos Karaliaučiaus srityje. Jo tėvai buvo laisvieji valstiečiai. Karaliaučiaus universitete studijavo teologiją. Nuo 1743 m. K. Donelaitis buvo Tolminkiemio klebonas. Mirė 1780 m. vasario 18 d., palaidotas Tolminkiemio bažnyčioje.

Svarbiausias K. Donelaičio kūrinys poema „Metai“ parašytas maždaug 1760-1775 m. Poemoje vaizduojamas Rytų Prūsijos lietuvių

valstiečių gyvenimas. „Metuose“ nevenigiant humoro ir satyros kuriami kaimo buitės, papročių vaizdai, keliama prigimtinė žmonių lygybės idėja, o tautiškas gretinamas su dorybėmis.

1977 m. poema „Metai“ buvo įtraukta į UNESCO sudarytą Europos literatūros šedevrų sąrašą.

„Metai“ išversti į vokiečių, anglų, švedų, čekų, vengrų, latvių, rusų, bal-

tarusių, lenkų, gruzinių, ukrainiečių, armėnų, japonų kalbas.

Į rusų kalbą pirmą kartą K. Donelaičio kūryba pradėta versti 1916 m., kai Maksimas Gorkis ruošė spaudai lietuvių literatūros antologiją. Tada poetas Viačeslavas Ivanovas išvertė pirmąją poemos dalį „Pavasario linksmybės“. Tačiau visas „Metų“ vertimas rusų kalba pasirodė tik 1946 m.

Šįmet K. Donelaičio poema išversta į ispanų kalbą ir išleista Ispanijoje. Ši pirmąji lietuvių grožinės literatūros kūrinių ispanų kalba išleido Sevilijos leidykla „Renacimianto“. Išvertė Vilniaus universiteto Užsienio kalbų instituto docentė Carmen Caro Dugo.

K. Donelaičio „Metus“ numatyta taip pat išleisti čekų ir italų kalbomis.

TBN inf.

Susivienijo Šiaulių tautinės bendrijos

Šiaulių miesto tautinių mažumų organizacijos oficialiai susijungė į asociaciją „Draugystės šviesa“. Jos pirmininke išrinkta Jūratė Šivickienė.

„Šiauliuose veikia penkios tautinių mažumų bendruomenės: armėnų, azerbaidžaniečių, baltarusių, rusų ir žydų. Mieste buvo ir vokiečių bendrija. Tačiau 2012 m. ji nutraukė savo veiklą. Vietoje bendrijos Šiaulių universiteto gimnazijoje veikia Vokiečių klubas. Be to, mieste gyvenantys lenkai ir ukrainiečiai taip pat nori įkurti savo organizacijas ir tapti mūsų asociacijos nariais“, - „Tautinių bendrijų naujienoms“ sakė J. Šivickienė.

Miesto tautinės bendrijos siekia, kad Šiauliuose būtų įkurtas daugia-kultūris centras, savivaldybė suteiktų ir išlaikytų patalpas, kuriose vyktų bendruomenių veikla. Kaip pavyzdį bendrijų atstovai mini Vilniaus, Kauno, Klaipėdos miestus, kuriuose seniai ir sėkmingai veikia tautinių kultūrų centrai. Be to, tautinės bendrijos nori, kad savivaldybės pastate būtų paskirtas kabinetas, kuriame galėtų dirbti tautinių bendruomenių pirmininkai.

Apie bendro centro steigimą mieste kalbama jau daug metų.

„Yra nemažai tautinių bendrijų meno kolektyvų, kurie repetuoja butuose. Bendrijų vadovai skundžiasi, kad nėra kur rengti susirinkimus, priimti svečius. Patalpos reikalingos minėjimams, vakarams, parodomis rengti“, - teigė J. Šivickienė.

Asociacijos pirmininkės nuomone

palaiko tautinių mažumų organizacijų vadovai. Pasak Rusų kultūros centro pirmininkės Nadeždos Besarab, daugiakultūriniame centre durys būtų atviros visiems, norintiems dalyvauti bendroje visuomeninėje veikloje. Bendruomenės rengtų priėmimus, susitikimus, bendrus projektus, kursus, turėtų bendrą puslapį internete. Centre galėtų veikti ir biblioteka.

Dabar bendrijos glaudžiasi kaip išmano. Pavyzdžiui, Rusų kultūros centras įregistruotas „Santarvės“ mokykloje, bet konkrečių patalpų neturi. Azerbaidžaniečių draugija renkasi vieno jos nario kavinėje, įmonėje. Baltarusiai susitinka Šiaulių valstybinio kamerinio choro „Polifonija“ salėje, cerkvėje.

Tautinės bendrijos taip pat pageidautų tampresnių ryšių su miesto savivaldybe. „Deja, savivaldybėje nėra darbuotojo kontaktams su tautinių mažumų organizacijomis“, - sakė asociacijos vadovė.

Tačiau ir tokiomis sąlygomis Šiaulių tautinės bendrijos nenuleidžia rankų. Jos buria savo tautiečius, švenčia nacionalines šventes, rengia konferencijas, susirinkimus, dalyvauja miesto kultūriniame gyvenime, renginiuose pristato savo tautų meną, tradicijas.

Savo veiklą pradėjo ir asociacija „Draugystės šviesa“. Nors nuo jos

J. Šivickienės nuomone, asociacija skatins miesto tautines bendrijas rengti bendrus projektus, daugiau bendrauti.

įkūrimo praėjo apie pusę metų, tačiau asociacija jau atsiliepė į Šiaulių miesto savivaldybės skelbtą konkursą dėl 2014 m. nevyriausybinų organizacijų projektų finansavimo ir pateikė tris paraiškias.

2011 m. gyventojų surašymo duomenimis, Šiauliuose gyveno 109,3 tūkst. žmonių. Tautinės mažumos sudarė 6,4 proc. gyventojų. Tarp kitataučių daugiausia buvo rusų - 4,1 proc. (4512 žmonių), ukrainiečių - 0,5 proc. (547), baltarusių - 0,3 proc. (344), lenkų - 0,15 proc. (160). Apie šimtą ir mažiau žmonių buvo latvių, žydų, vokiečių, romų ir kt.

Pagal tautinių mažumų atstovų skaičių Šiauliai tarp didžiųjų šalies miestų yra trečioje vietoje, po Vilniaus ir Klaipėdos. Sostinėje kitataučiai sudaro 36,8 proc. gyventojų, Klaipėdoje - 26,1 proc.

TBN inf.

Ukrainiečių kultūros dienos Klaipėdoje

Praėjusį pavasarį uostamiestyje surengtos ukrainiečių kultūros dienos. Šios dienos – tai tradicija tapę renginiai, kuriuose populiarinamas įvairių tautų etnokultūrinis paveldas, t. y. tautodailė, tradiciniai amatai, menas, folkloras.

Rita BANEVIČIENĖ

Klaipėdos tautinių kultūrų centro kultūrinės veiklos vadybininkė

Nuo tautodailės iki valgių

Pavasario pradžioje Tautinių kultūrų centre buvo atidaryta ukrainiečių tautodailės, keramikos, siuvinėjimų ir nacionalinių valgių paroda.

Aktų salė papuošta ukrainietiška simbolika, ukrainietiškomis staltiesėmis-rankšluosčiais. Ypatingas dėmesys skirtas senoviniams apėdams – siuvinėtiems baltiniams, kuriems daugiau nei 100 metų. Tarp keramikos eksponatų buvo tokių dirbinių, kuriems 50 ir daugiau metų. Šios vertybės saugomos, branginamos Klaipėdos ukrainiečių šeimose ir perduodamos iš kartos į kartą. Spalvų žaismas ir nepakartojamas ukrainietiškas koloritas atkartojamas senoviniuose ir šiuolaikiniuose ukrainietiškuose rankšluosčiuose.

Dėmesį traukė liaudies meistrių išsiuvinėti paveikslai. Gimtieji peizažai ir gėlės pražydo klaipėdiečių V. Mitnevos ir I. Zacharovos darbuose, kuriuose atsispindėjo meilė protėvių tėvynei.

Traukė akį ir žadino apetitą tradiciniai ukrainiečių valgiai: aromatingi ukrainietiški virtiniai su kopūstais, vyšniomis, varške bei bulvėmis, tikra naminė ukrainietiška dešra, įvairūs pyragėliai ir sumuštiniai su ukrainietiškais lašinukais.

Renginyje skambėjo ukrainiečių ansamblio „Rodyna“ atliekamos dainos. Audringais plojimais vakaro svečiai dėkojo G. Kašajevai už dainas pagal T. Ševčenkos žodžius.

Padėkos žodžiai renginio iniciatoriams ir organizatoriams skambėjo miesto baltarusių, totorių, vokiečių, latvių, rusų, azerbaidžaniečių, armėnų tautinių bendrijų atstovų, Klaipėdos vicemero Vytauto Čepo ir kitų pasakytose kalbose.

Minėjo poeto jubiliejų

Kovo mėnesio pirmosiomis dienomis jaukioje Tautinių kultūrų centro salėje įvyko šventinis renginys, skirtas Taraso Ševčenkos 200-osioms gimimo metinėms. Ukrainiečių kultūrinis-švietėjiškas centras „Rodyna“ pakvietė Klaipėdos miesto visuomenės, tautinių bendrijų atstovus pagerbti ukrainiečių genijaus atminimą.

Šventės programoje multimedijos pagalba buvo demonstruojami įvykiai ir vaizdai iš poeto gyvenimo ir kūrybos, surengta geriausių piešinių, kuriuos tapė ukrainiečių sekmadieninės mokyklos mokiniai, paroda. Skambėjo T. Ševčenkos eilėraščiai, kuriuos deklamavo šios mokyklos mokiniai – tradicinio T. Ševčenkos konkurso laimėtojai.

Koncertavo ansamblių – ukrainiečių kultūrinio-švietėjiško centro „Rodyna“, baltarusių „Kupalinka“, vaikų šokių „Kapelki“, J. Kačinsko muzikos mokyklos choreografijos skyriaus 5-os klasės šokių kolektyvai. G. Kašajeva atliko dainą apie tėvynę, ukrainiečių bendrijos narys V. Švorobejaus skaitė eiles jo gimtąja kalba.

Tatjanos Kononovos nuotraukose – šventės akimirkos

Vokiečių bendruomenė minėjo jubiliejų

Gegužės 17 d. Vokiečių bendruomenės nariai, jų bičiuliai, svečiai iš Vokietijos Tautinių bendrijų namuose šventė jubiliejų – organizacijos įsikūrimo 25-metį.

Nuo Gedimino laikų

Prieš ketvirtį amžiaus vokiečių tautybės žmonės po daugelio metų tylėjimo pirmą kartą visu balsu viešai prabilo esą vokiečiai, lygiateisiai su kitais ir orūs piliečiai. Susibūrę į bendruomenę, jie puoselėja ilgaamžes vokiečių tautos tradicijas, papročius, praturtina Lietuvos ir jos sostinės kultūrinį gyvenimą, prisideda prie tolerancijos, harmoningų tarptautinių santykių įtvirtinimo visuomenėje, kultūrų dialogo plėtojimo.

Pastaruosius tryliką metų vokiečių bendruomenei vadovauja Ervinas Peteraitis. Organizacijai priklauso iki keturių dešimčių narių. O apskritai Lietuvoje šiuo metu gyvena per du tūkst. vokiečių. Daugiausia jų susitelkę Klaipėdoje ir Šilutėje, nemažai yra Tauragėje, Kaune, Vilniuje.

„Džiaugiamės Jūsų aktyvia veikla, puoselėjant vokiečių kultūros tradicijas, gimtąją kalbą ir taip prisidedant prie Lietuvoje gyvenančių vokiečių tautinio tapatumo išsaugojimo“, - rašoma Kultūros ministerijos sveikinime, kurį pasirašė kultūros viceministras Edvard Trusevič.

Vokiečių bendruomenę sveikino Iš Lietuvos kilusių vokiečių bendrijos (Vokietija) pirmininkas Hardis Metas (Hardy Mett), šios organizacijos Bavarijos skyriaus vadovas Alfredas Baronas (Alfred Baron), vokiečių bendrijų iš Kauno, Šiaulių atstovai.

„Dalis Lietuvos vokiečių kildina save nuo didžiojo kunigaikščio Gedimino laikų, kai jis savo garsiajame laiške, parašytame 1323 m. sausio 25 d., kreipėsi į Liubeko, Bremeno, Magdeburgo, Kelno ir kitų miestų piliečius, kviesdamas pirklis, gydytojus, kalvius, kurpius ir kitų profesijų bei amatų atstovus atvykti į Lietuvą,

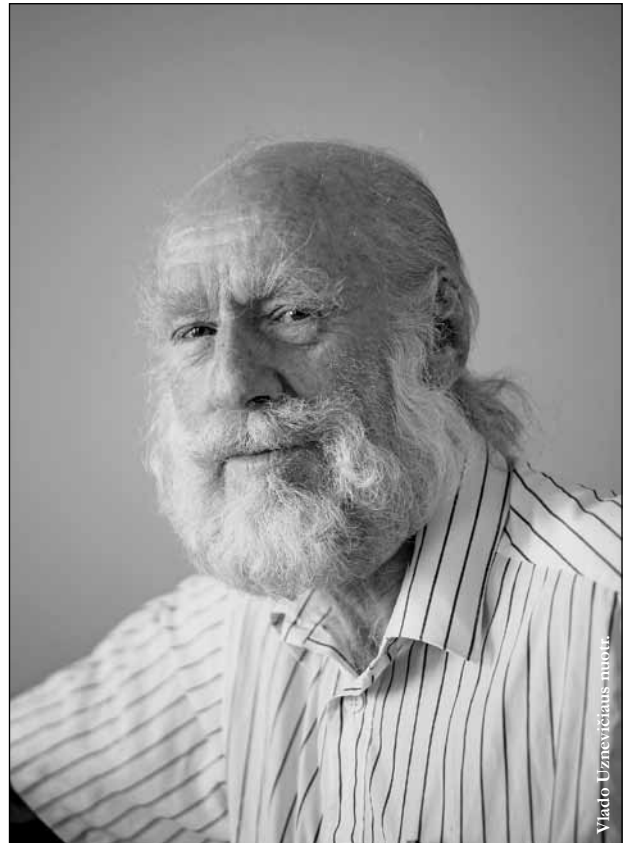
čia įsikurti su šeimomis ir dirbti. Tačiau šių vokiečių palikuonių liko, galima sakyti, vienetai. Neatitaisomą skriaudą bendruomenei padarė Hitlerio-Stalino suokalbis, kuriuo pagrindu Lietuvos vokiečiai prieš karą buvo perkelti į Vokietiją, prasidėjus karui, atgal grąžinti į Lietuvą, karui baigiantis vėl traukėsi į Vakarus. Tiesa, bendruomenės gretos šiek tiek auga. Į ją mielai priimame persikėlusius gyventi į Lietuvą buvusius tremtinius iš Sibiro, Kazachstano, Baltarusijos“, - renginyje kalbėjo E. Peteraitis.

Per ketvirtį amžiaus

Vokiečių bendruomenė per ketvirtį amžiaus į savo metraščių įrašė ne vieną gražų puslapį. Vokiečiai buvo tarp Lietuvos tautinio atgimimo dalyvių, palaikė Nepriklausomybės siekį, stovėjo Baltijos kelyje, pasisakė už šalies stojimą į euroatlantines struktūras, tuo parodydami savo pilietiškumą, rūpestį dėl mūsų bendros tėvynės ateities.

Bendruomenė aktyviai dalyvauja Tautinių bendrijų namų kultūriniuose renginiuose, atstovauja mūsų šaliai kasmet vykstančiuose Baltijos šalių vokiečių bendrijų chorų festivaliuose. Bendruomenės choras koncertuoja įvairiose Lietuvos scenose. Jubilėjaus proga choras taip pat surengė koncertą.

Bendruomenė palaiko ryšius su

Ervinas Peteraitis

tautiečiais, išeiviais iš Lietuvos, šiuo metu gyvenančiais Vokietijoje.

Kaip teigė E. Peteraitis, bendruomenės nariai dalyvauja Hiutenfelde Vasario 16-osios gimnazijoje organizuojamose Kultūros dienosose, kurių metu vyksta daug kultūrinių renginių, susitikimų, diskusijų. Dienose renkasi į Vokietiją ištremti vokiečiai ir jų tautiečiai, gyvenantys mūsų šalyje.

Tautinių bendrijų namuose Vokiečių bendruomenės rūpesčiu ir remiant Gėtės institutui Vilniuje veikia vokiečių kalbos kursai, kuriuose gali mokytis ir ne vokiečių kilmės asmenys.

Bendruomenės nariai lanko vokiečių karių, žuvusių Lietuvoje, kapines, pagerbia jose palaidotų atminimą. Apie naujai aptiktus karių laidojimus informuoja Vokietijos karių kapų priežiūros Tautinę sąjungą, kuri prižiūri savo karių kapus visame pasaulyje (beveik 100 šalių).

TBN inf.

Ketvirtis amžiaus – su daina ir šokiu

Gegužės 4 d. Eišiškių pramogų centro (Šalčininkų r.) dainų ir šokių ansamblis „Eišiščane“ („Eišiškiečiai“) paminėjo 25 metų jubiliejų. Šia proga ansambliečiai miestelio visuomenei ir svečiams surengė išpūdingą, pusantros valandos trukusį koncertą.

Veiklą 1988 m. pradėjusio ansamblio repertuare – lenkų liaudies, Vilniaus krašto bei lietuvių liaudies dainos ir šokiai, teatralizuotos šventinės programos.

Ansamblio įkūrėja ir pirmoji vadovė buvo Zofija Venckevič. Šiuo metu jam vadovauja Lilija Savko, choreografas – Voitechas Savko, kapelos vadovas – Františekas Daškevičius. Ansamblių sudaro apie 60 dalyvių, kurių amžius nuo 20 iki 75 metų. Jo dalyviai yra Eišiškių mieste-

lio medicinos darbuotojos, mokytojai, pensininkai ir jaunimas. Nemažai choro narių dalyvauja meno veikloje visus 25 metus. Ansamblyje dainuoja, šoka ir šeimos – Chorostinai, Andruškevičiai, Fedorovičiai, Beržanskai, Jesviliai.

Per ketvirtį amžiaus ansamblis koncertavo Lietuvoje, Lenkijoje, Baltarusijoje, Latvijoje, Rusijoje, Austrijoje. O dabar jo dalyviai pradeda ruoštis tolimai kelionei – gastrolėms po JAV ir Australiją.

TBN inf.

A. Jakubausko poezijos rinkinio sutiktuvės

Gegužės 12 d. vakarą Vilniaus rotušės salėje nebuvo kur obuoliui nukristi. Tiek daug žmonių susirinko į Ado Jakubausko poezijos rinkinio „Būties fugos akordai“ rusų kalba („Аккорды фуги Бытия“)* sutiktuves. Ir jie neapsiriko. Autorius savo kūrybos gerbėjams padovanojo daug malonių akimirkų.

Jonas RUMŠA

A. Jakubauskas – Mykolo Romerio universiteto Politikos mokslų instituto docentas, socialinių mokslų daktaras, Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas, žinomas visuomenės veikėjas – nuo mokyklos suolo rašo eiles. Tačiau neskuba jų atiduoti skaitytojų teismui, o šlifuoja tarsi juvelyras brangakmenį. Pirmasis jo eilėraščių rinkinys „Kelio pradžia“ išėjo 1992 m. Tik po daugiau kaip dviejų dešimtmečių pasirodė antrasis.

A. Jakubausko poezija – tai lyrizmu persunktos mintys apie greitai bėgantį laiką, būties trapumą, žmogaus

pašaukimą ir vietą žemėje, meilės ir gamtos grožį. Ilgesiu ir nostalgija skamba eilės, kuriose autorius skaitytąją nukelia į savo gimtuosius Butrimonis Dzūkijoje, į tolimų protėvių totorių tėvynę – Krymą.

A. Jakubausko eilėraščius skaitė Lietuvos rusų dramos teatro aktorius Jurijus Ščiuckis. Keletą jų perskaitė pats autorius.

Vakare skambėjo kompozitorės Lidijos Koroliovos vokaliniai kūriniai, parašyti pagal A. Jakubausko eiles. Juos atliko Tarptautinių konkursų laureatės Natalija Krauter (sopranas), Marija Berezina (smuikas), pati kompozitorė Lidija Koroliova (klavinova), Lietuvos nacionalinio operos ir baleto

Autografas skaitytojai.

teatro solistas Arūnas Malikėnas.

Vakaro metu veikė skulptoriaus Aleksandro Gladkicho parodėlė „Frederiko Šopeno mūzų paunksmėje“.

TBN inf.

*Knygos viršelio nuotrauka ir bibliografiniai duomenys trečiame viršelio puslapyje.

Estė, savo talentą paskyrusi Lietuvai

Gegužės 15 d. Estijos Respublikos ambasadoje Vilniuje vyko knygos apie Tiju-Enę Vaivadienę (1933 – 2005), vieną pirmųjų profesionalių metalo dailininkų Lietuvoje, sutiktuvės. *

Jonas RUMŠA

Iš Talino – į Kauną

Baigusi studijas Estijos valstybiniame dailės institute (dabar – Estijos dailės akademija) ir įgijusi meninio metalo specialybę, T. E. Vaivadienė 1959 m. su savo vyru architektu Anicetu Vaivada apsigyveno Kaune. Estų tautos dukra savo talentą ir gyvenimą paskyrė Lietuvai.

„T. E. Vaivadienė paliko ryškų pėdsaką Lietuvos kultūroje“, – taip dailininkės nuopelnus įvardijo Estijos ambasadorius Lietuvoje Tomas Kukas (Toomas Kukk).

Prisiminimais apie susitikimus, bendravimą, T. E. Vaivadienės asmenybę pasidalino pirmoji Estijos ambasadorė Lietuvoje Valvi Strikaitienė.

Leidinio iniciatoriai yra Lietuvos estų draugija ir dailininkės duktė, knygos sudarytoja, dailėtyrininkė Pillė Veljataga.

Tekstas spausdinamas lietuvių ir estų kalbomis.

Knygos leidybą parėmė Pasaulio estų taryba, Estijos užsienio reikalų ministerija ir Lietuvos kultūros taryba.

Pillė prisipažino, kad pergyveno, ar jai pavyks parašyti objektyvią knygą apie artimą žmogų, ar išvengs subjektyvumo. Dabar galima drąsiai pasakyti: autorė su savo užduotimi susidorėjo puikiai. Perskaitęs knygą, nesuabejoti nė vienu jos žodžiu. Pillė aprašė savo mamos gyvenimą, mokslą, pažintį su savo būsimu vyru lietuviu architektu Anicetu Vaivada,

kūrybinius ieškojimus, šeimos gyvenimą Kaune.

„Aš su mama kalbėjau estiškai, ji su vyru – rusiškai, nepilnų septynerių metų nuėjusi į mokyklą, per pusmetį pramokau kalbą ir neužilgo su mama dažniau lietuviškai, nei estiškai šnekėdavome. Gana greitai pradėjusi susikalbėti ir skaityti lietuviškai,

mama vadovėlio nebuvo į rankas paėmusi, visą gyvenimą darė naviš klaidas – dėl linksnių ir giminių painiojimo būta juokingų nesusipratimų“, – prisimindama tuos metus rašo Pillė.

Gyvendama Lietuvoje, dailininkė neprarado ryšio su savo istorine tėvyne. Kaip prisimena duktė, mama nepraleisdavo Lietuvos estų draugijos susibūrimų, Estijos ambasados renginių, suteikdavusių galimybę viešumoje pabendrauti, pasikalbėti estiškai.

T. E. Vaivadienė mirė 2005 m. rugpjūčio 17 d. Amžinojo poilsio ji atgulė Kaune, Petrašiūnų kapinėse greta savo vyro Aniceto Vaivados, kuris mirė 1994 m.

„Pasaulis yra gražus“

Daug jėgų ir laiko dailininkė skyrė monumentaliesiems eksterjerų ir interjerų pano. Jų sukūrė per trisdešimt, tačiau daugelis neišlikę. Reikšmingiausi tarp jų – „Tartu“ kavinės, Kelių projektavimo instituto ir P. Jašinskio klinikinės liginės Kaune, Tytuvėnų žemės ūkio technikumui, Liaudies ūkio pasiekimų parodos paviljono Maskvoje, Utenos alaus kombinato,

Tiju-Enė Vaivadienė 2004-aisiais.

Nuotrauka iš knygos.

Naujosios Akmenės liginės, Televizijos pastato Vilniuje.

Kita T. E. Vaivadienės kūrybos sritis, suteikusi daugiau laisvės, – tai vario, žalvario, aliuminio plokštės. Jos atliktos autorine technika – vienoje plokštėje derinamas kalstymas, esdinimas, graviravimas ir metalų spalvų įvairovė.

Dailininkės pamėgta ikonografija – jūros, kalnų, debesų, paukščių motyvai, kūrinių meninė raiška.

T. E. Vaivadienė dalyvavo daugelyje grupinių parodų Kaune, Vilniuje, Taline. Jos personalinės parodos vyko Nacionalinio M. K. Čiurlionio muziejaus parodų galerijoje Kaune, Estijos ambasadoje Vilniuje ir Estijos Tartu, Rakverės, Pernu, Narvos miestuose.

Apie 2000 metus, kaip rašo P. Veljataga, prasidėjo kūrybinis T. E. Vaivadienės proveržis. Trečdalis iš maždaug penkiasdešimties kūrinių, sudariusių 2004-ųjų parodos ekspoziciją, buvo nauji. „Visi jie byloja – pasaulis yra gražus“, – rašo Pillė.

Dailininkės kūrinių yra įsigiję Lietuvos dailės muziejus, Estijos ambasada Vilniuje, LR Prezidentūra.

*Knygos viršelio nuotrauka ir bibliografiniai duomenys trečiame viršelio puslapyje.

Jonavoje pirmą kartą įteiktos rašytojo G. Kanovičiaus premijos

Balandžio 24 d. Jonavos rajono savivaldybėje pirmą kartą apdovanoti rašytojo Grigorijaus Kanovičiaus premijų laureatai, dalyvavę rašinių konkurse „Jonavos tautinių mažumų gyvenimo ženklai – miesto istorijos liudytojai“. Konkurso tikslas – įprasminėti daugiataučio Jonavos krašto istoriją. Į apdovanojimų ceremoniją atvyko rašytojo sūnūs Dmitrijus ir Sergejus Kanovičiai, poetas Antanas A. Jonynas.

„Premija įsteigta pasiūlius G. Kanovičiaus šeimai. Esu įsitikinęs, kad ši iniciatyva ne tik padės lavinti Jonavos moksleivių rašymo ir kūrybos įgūdžius, bet ir leis geriau pažinti mūsų miesto istoriją bei kultūrą“, – sakė Jonavos rajono meras Mindaugas Sinkevičius.

Konkursui buvo pateikta vienuolika rašinių: po penkis iš Senamiesčio ir Jeronimo Ralio gimnazijų ir vienas iš Jonavos politechnikos mokyklos.

Komisija darbus vertino atsižvelgdama į kūrybiškumą, originalumą, samprotavimų brandumą, kalbos ir rašto kultūrą.

Pirmoji vieta skirta Senamiesčio

Rašytojo G. Kanovičiaus sūnūs Dmitrijus (k.) ir Sergejus Kanovičiai.

gimnazijos mokinei Liudmilai Timofejevai* (darbo vadovė – lietuvių k. mokytoja metodininkė Jolanta Sedleckienė), antroji – Jeronimo Ralio gimnazijos mokinei Silvijai Baranauskaitėi (lietuvių k. mokytoja metodininkė Nijolė Rimkuvienė), trečioji – Senamiesčio gimnazijos mokinei Indrei Usonytei (lietuvių k. mokytoja metodininkė Rita Čiužienė).

Nugalėtojams apdovanoti G. Kanovičiaus sūnaus Dmitrijaus šeima skyrė 7 tūkst. litų. Pirmosios vietos laimėtojui įteiktas 2500, antrosios – 2000, trečiosios – 1500 litų dovanų čekiai. Darbų vadovėms – lietuvių k. mokytojoms metodininkėms – atitinkamai skirti 500, 300 ir 200 litų dovanų čekiai.

Pernai Jonavoje lankėsi kraštiečio rašytojo prozininko, dramaturgo, vertėjo ir scenarijų autoriaus Grigorijaus Kanovičiaus sūnus Sergejus, kuris kartu su knygos vertėja į lietuvių kalbą Aldona Paulauskiene pristatė naują tėvo knygą „Miestelio romansas“. Tada rašytojo sūnui ir gimė mintis įsteigti G. Kanovičiaus premiją autoriams rašinių, kuriuose būtų įprasminata daugiataučio Jonavos krašto istorija.

Rašytojo G. Kanovičiaus premijos bus įteikiamos kasmet.

TBN inf.

Po premijų įteikimo.

Valerijaus Buklajevu nuotraukos

*L. Timofejevos rašinys „Negėstančios akys“ išspausdintas kultūros savaitraštyje „Literatūra ir menas“ Nr. 20 2014 m. gegužės 16 d.

Karga botkasy – totorių nacionalinė šventė

„Karga botkasy“ – viena populiariausių totorių liaudies švenčių. Tai paukščių parsukridimo ir pavasario sutikimo šventė.

„Lietuviai švenčia žiemos palydos šventę – Užgavėnes, tą dieną valgo daug blynų, varo žiemą iš kiemo, o mes, totoriai, švenčiame pavasario atėjimą. Šventė vadinasi „Karga botkasy“ („Kovų košė“). Tolimoje senovėje mūsų protėviai manė, kad pavasarį ant savo sparnų atneša paukščiai kovai. Todėl, kai tik pradėdavo tirpti sniegas ir pasirodydavo properšėlių, rengdavo pavasario sutikimo šventę ir kovų garbei ją vadino „Karga botkasy“, - apie šios šventės kilmę „Tautinių bendrijų naujienoms“ pasakojo Visagino totorių bendrijos pirmininkė Zylia Karimova.

Šiomet Visagino totoriai šią tradicinę totorių liaudies šventę minėjo kovo 30 d. miško laukymėje netoli miesto. Gamta nepašykštėjo gražios

pavasariškos dienos. Pagal susiklosčiusią gerą tradiciją šventės dalyviai iš pradžių išvalė aikštelę ir aplink ją esantį mišką nuo šiukšlių.

„O Visagino kultūros centro sekmadieninės „Gimtosios mokyklos“ totorių klasės vaikai apėjo „namus“. Linksmomis šūksniais, dainomis jie visus kvietė į šventę, rinko vaišių: kruopų, sviesto, kiaušinių, saldumynų. Tai daroma prisilaikant senovės tradicijų. Tą dieną šventiškai aprengti vaikai vaikščiodavo po namus ir rinkdavo kruopų, pieno, cukraus, kiaušinių, deklamuodami eiles, dainuodami dainas, jie visus kviesdavo į šventę“, - sakė Zylia.

Iš surinktų produktų ant laužo virė pagrindinis šventės patiekalas – košė, malonų aromata sklaidė katiluose užplykta žolių arbata.

Tuo tarpu miško aikštelėje įvairių kartų atstovai džiaugėsi atėjusiu pavasariu: žaidė liaudies žaidimus, dainavo, šoko.

Nepastebimai prabėgo laikas ir išvirė košė. „Mūsų protėviai pirmąją porciją simboliškai skirdavo Žemei, linkėdami jai taikos, ramybės ir turtingo derliaus. Antrąją – vandeniui, kad išsaugotų gyvybę žemėje. Trečiąją – dangui, kad būtų daug saulėtų dienų ir pakankamai lietaus. O ketvirtąją – paukščiams kovoms, kaip padėką už tai, kad jie atnešė pavasarį. Ir tik tada košė būdavo dalinama atėjusiems į šventę“, - totorių senovės tradicijų prasmę aiškino Zylia.

Šios tradicijos laikosi ir Visagino totoriai.

Kovai parsukrido, ant sparnų atnešė pavasarį – metas švęsti „Karga botkasy“.

TBN inf.

Netekome iškilaus litvako

Kovo 27 d., eidamas 86-uosius metus, po sunkios ligos mirė Lietuvos žydų bendruomenės garbės pirmininkas, žinomas visuomenės veikėjas, teisės mokslų daktaras Simonas Alperavičius.

S. Alperavičius gimė Vilniuje 1928 m. spalio 11 d. Vėliau šeima persikėlė į Kauną. Čia S. Alperavičius baigė šešias Šolom Aleichemo žydų gimnazijos klases. Prasidėjęs Antrajam pasauliniam karui, kartu su tėvais pasitraukė į Sovietų Sąjungos gilumą. Po karo grįžo į Vilnių, baigė Vilniaus universiteto Teisės fakultetą.

S. Alperavičius dirbo Kultūros, Teisingumo, Vidaus reikalų ministerijų sistemos organizacijose administracinį ir pedagoginį darbą.

S. Alperavičius buvo pirmasis ir ilgametis Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės pirmininkas atkūrus Nepriklausomą Lietuvos valstybę. Dideli velionio nupelnai buriant po visą pasaulį pasklidusius litvakus – iš Lietuvos kilusius žydus ir jų palikuonis. S. Alperavičius buvo Pirmojo, Antrojo ir Trečiojo Pasaulio litvakų kongresų organizacinių komitetų pirmininkas.

S. Alperavičius siekė, kad būtų nepamiršti tragiški praeities puslapiai, giliai ir visapusiškai atskleistas

Holokaustas, įamžintas jo aukų atminimas. S. Alperavičius buvo daugelio tarptautinių konferencijų Holokausto klausimais dalyvis ir pranešėjas.

S. Alperavičius aktyviai dalyvavo Lietuvos tautinių bendrijų veikloje. Jis buvo Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas, Tautinių bendrijų tarybos narys.

S. Alperavičius buvo apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi, Atminties ženklu už asmeninį indėlį plėtojant transatlantinius ryšius bei Lietuvos Respublikos pakvietimo į NATO proga, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Garbės aukso ženklu „Už nuopelnus“. 2013 m. S. Alperavičius apdovanotas Lietuvos užsienio reikalų ministerijos garbės ženklu – „Lietuvos diplomatijos žvaigždė“ už dvišalių Lietuvos ir Izraelio valstybių santykių ir demokratinių vertybių puoselėjimą.

S. Alperavičius buvo tolerantiškas, aukštos vidinės kultūros, plataus akiračio, gilaus mąstymo žmogus. Jį gerbė ir mylėjo visi, kam teko su juo kartu dirbti, bendrauti, vykdyti visuomenines pareigas. Šviesi S. Alperavičiaus asmenybė ilgam išliks įvairių Lietuvos tautybių žmonių atmintyje.

**Tautinių bendrijų taryba
Tautinių bendrijų namai**

NAUJOS KNYGOS

LDK totoriai – tarptautiniame leidinyje

Torunės M. Koperniko universitetas (Lenkija) išleido straipsnių rinkinį „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos totoriai istorijoje, kalboje ir kultūroje“. * Ji dedikuota žymiam Lietuvos totorių istorijos ir kultūros tyrinėtojui Musai Konopackiui.

Galina MIŠKINIENĖ

M. Konopackis gimė 1926 m. Vilniuje totorių musulmonų šeimoje. Po Antrojo pasaulinio karo kartu su šeima emigravo į Lenkiją. 1955 m. baigė Rusų kalbos ir lite-

ratūros studijas Varšuvos universitete. Jo mokslinių tyrimų lauke ilgą laiką buvo literatūriniai lenkų-baltarusių ryšiai grožinėje literatūroje XIX-XX a. Tačiau nuo septintojo dešimtmečio jo pagrindinių tyrimų objektu tapo Lietuvos totorių istorija ir kultūra. M. Konopackio plunksnai

priklauso per 100 įvairių publikacijų totoristikos klausimais.

Lietuvos totorių istorijos bei kultūros klausimai toli gražu nėra iki galo išnagrinėti. Tai rodo mūsų šalies ir užsienio mokslininkų naujų tyrimų rezultatai, pristatyti 2009 m. rugsėjo 10-11 d. Torunės M. Koperniko universitete vykusioje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos totoriai“, taip pat dedikuotai M. Konopackiui.

Konferencijoje dalyvavo mokslininkai iš Anglijos, Baltarusijos, Lenkijos, Lietuvos, Rusijos, Ukrainos, Vengrijos. Iš Lietuvos atvykusiųjų pranešimus konferencijoje skaitė prof. dr. Sergejus Temčinas, doc. dr. Galina Miškinienė, doc. dr. Adas Jakubauskas.

Dalis konferencijos pranešimų, atspindinčių Lietuvos totorių temos naujausių tyrimų rezultatus, išaugo į straipsnius, kurie buvo sudėti į šį rinkinį. Tarpdisciplinarinio pobūdžio leidinyje spausdinami kalbininkų, literatų, kultūrologų, istorikų, religijos tyrinėtojų straipsniai. Rinkinį sudaro keturi skyriai.

Pirmame skyriuje spausdinami Torunės universiteto profesoriaus Česlavo Lapičio pasakyta iškilminga prakalba, skirta M. Konopackio gar-

bei, Ivonos Radziševskos (Lenkija) sudaryta M. Konopackio bibliografija, jam skirtas Musos Čachorovskio, „Przegląd Tatarski“ laikraščio redaktoriaus, eilėraštis.

Antras skyrius aprėpia straipsnius, pašvęstus tradicinei istorinei temai ir aktualioms Lietuvos totorių nūdienos problemoms: islamo raidai Ukrainoje, heraldikos tradicijai ir giminių pavimams, Lietuvos totorių praeičiai ir dabarčiai (A. Jakubauskas).

Trečiame skyriuje aptariami aktualūs kitabistikos aspektai. Straipsnių autoriai nagrinėja rankraščių tyrimo metodologiją (G. Miškinienė ir S. Temčinas), rašo apie rankraščių turinį, gvildena totorių magijos ir užkalbėjimo tradicijas. Gilinamasi ir į kalbinius rankraščių klodus: analizuojamos onomastikos problemos, rašoma apie

rankraščių tekstų osmanizaciją, tekstų šaltinius, tekstų vertimo metodiką. Viename straipsnyje gvildenami teolingvistikos klausimai.

Ketvirto skyriaus straipsnių autoriai atskleidžia Lietuvos totorių vaidmenį visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime, rašo apie aptinkamus totoriškus motyvus lenkų literatūroje, islamo epigrafijos meno poveikį totoriškų antkapių užrašams.

Straipsniai spausdinami originalo (anglų, baltarusių, lenkų, rusų ir ukrainiečių) kalbomis. Tokį publikavimo principą lėmė tarptautinis autorių kolektyvas ir siekis pritraukti daugiau skaitytojų.

**Knygos viršelio nuotrauka ir bibliografiniai duomenys trečiame viršelio puslapyje.*

Apie Žagarės litvakus – Izraelyje

Kovo 25 d. Jeruzalės miesto Ein Karem muzikos centre buvo pristatyta Saros Manoblos knyga „Žagarė: litvakai ir lietuviai – akistata su praeitimi“ (anglų kalba „Zagare: Litvaks and Lithuanians Confront the Past“)*. Knygos autorė susijusi su Žagare, iš kurios kilę jos proseneliai.

Renginio metu S. Manobla sakė, kad jos tikslas – pristatyti Žagarės litvakų bendruomenės istoriją. Knygoje rašoma apie Žagarės litvakų bendruomenės sunaikinimo istoriją, žmones, Holokausto metu gelbėjusius žydus, bei šių dienų realijas įprasminant aukų atminimą. S. Manobla savo pasakojimą užbaigia vilties kupina nata apie naujai kuriamus, paremtus pasitikėjimu santykius tarp lietuvių ir žydų.

Lietuvos ambasados Izraelyje patarėja Violeta Popovaitė dėkojo knygos autorei už darbą rašant knygą. Ji taip pat pabrėžė didelį Lietuvos Vyriausybės dėmesį Lietuvos žydų bendruomenės istorinio, meninio ir kultūrinio paveldo puoselėjimui ir at-

statymui, Holokausto aukų atminimo įamžinimui.

Tarpukariu Žagarėje gyveno apie 2000 žydų. Jie sudarė apie 40 proc. miestelio gyventojų. Tada ten buvo septynios sinagogos, progimnazija, religinė, pradžios mokykla, Žydų liaudies bankas. Žagarės žydų bendruomenė turėjo vaikų darželį, didelę biblioteką, pirtį, ritualinę skerdyklą. Kultūriniu žydų gyvenimu rūpinosi Žydų literatūros ir dramos draugija, veikė įvairios žydų šalpos organizacijos, „Makabi“ sporto klubas.

1941 m. Žagarės ir aplinkinių vietovių žydai, iš viso apie 3000 žmonių, buvo nužudyti miestelio Naryškino parke Šoa, o Vilkiaušio miške – apie 500.

Tarp nedaugelio, išlikusių gyvų, buvo Aizikas Mendelsonas, gimęs 1922 m. Jo mama ir dvi seserys Žagarėje buvo sušaudytos genocido metu. Aiziką nuo mirties išgelbėjo tarnyba

V. Popovaitė ir knygos autorė S. Manobla.

sovietinėje armijoje. Antrojo pasaulinio karo metais A. Mendelsonas tarnavo 16-ojoje lietuviškojoje divizijoje, buvo sunkiai sužeistas. Po karo sugrįžo į tėviškę. A. Mendelsonas, paskutinis Žagarės, nedidelio Lietuvos miestelio, garsėjančio vyšniomis, žydas mirė 2011 m. rugsėjį. Jam buvo 89-eri metai.

** Knygos viršelio nuotrauka ir duomenys trečiame leidinio viršelio puslapyje.*

Tautinės mažumos Norvegijoje

Norvegijos gyventojų skaičius – 4,6 mln. žmonių. Šalies visuomenė yra labai vienalytė tautiniu požiūriu dar nuo vikingų laikų. Tautinės mažumos joje tesudaro apie 6 proc. Mažumomis laikomi švedai, danai, suomiai, žydai, romai ir saamiai.

Pagal Norvegijos įstatymus tautinėms mažumoms priskiriami asmenys, kuriuos sieja ilgalaikiai ryšiai su šia šalimi. Be to, etniniais, kalbos, kultūros ir/arba religijos ypatumais jie turi skirtis nuo likusių šalies gyventojų ir siekti išsaugoti bei puoselėti savo tapatumą.

Sąvoką „ilgalaikiai ryšiai“ reikia suprasti taip, kad paskutinių dešimtmečių imigrantų bendruomenės nėra laikomos tautinėmis mažumomis. Tačiau rūpinamasi, kad imigrantai nebūtų diskriminuojami, skatinama tolerancija ir tarpkultūrinis dialogas su jais.

Taip pat reikia pabrėžti, kad pilietybė nėra lemiamas požymis, ar asmuo laikytinas ar ne tautinės ma-

žumos atstovu. Tarkim, romas neseniai atvykęs gyventi į Norvegiją, nėra jos pilietis ir neturi „ilgalaikių ryšių“ su šia šalimi, tačiau jis bus priskirtas tautinei mažumai ir galės naudotis jai priskirtomis teisėmis, nes romai yra tautinė mažuma.

Nuo neatmenamų laikų šiaurės ir šiek tiek vidurinės Norvegijos kalnuotose vietose, miškatundrėje ir tundroje gyvena saamiai, kurių pagrindinis pragyvenimo šaltinis buvo medžioklė ir žvejyba. Saamių yra apie 40 tūkst. Ši tauta išsaugojo savo tapatumą – kalbą ir kultūrą. Tačiau saamiai jaučia grėsmę jų tradicijoms dėl globalizacijos. Tiesa, Norvegijos valdžia atsisakė nuo ankstesnės šios tautos „norvegizacijos“ politikos. Nuo 1967 m. saamių kalba įjungta į pradinės mokyklos programą. Vis reikšmingesni vaidmenį vaidina 1989 m. sudarytas Saamių parlamentas.

Tačiau laikas keičia saamių gyve-

nimo būdą. Nyksta tradiciniai saamių verslai – elnininkystė, žvejyba, medžioklė. Pavyzdžiui, šiuo metu Norvegijoje elnių veisimu užsiima tik 6 proc. saamių. Kiti dirba rūdų kasyklose, miško ruošoje, žemės ūkyje. Paplitusi suvenyrų gamyba iš elnio kaulų. Vis dažniau saamiai apsigyvena gyvenvietės ir miestuose. Tikrai vasarą elnių augintojai kultivuoja klajoklišką gyvenimo būdą.

Praeityje Norvegija yra sulaukusi tarptautinių žmogaus teisių gynimo organizacijų priekaištų dėl tautinių mažumų diskriminacijos. Nuo to laiko daug kas pasikeitė į gerąją pusę. Šalyje veikia Kovos prieš etninę diskriminaciją centras, įsteigta ombudsmeno lygybės ir diskriminacijos klausimais institucija. Visuomenė informuojama apie tautinių mažumų istoriją ir kultūrą, mokyklų programos papildytos skyriais apie tautines mažumas, apie jas reguliariai rengiamos radijo ir televizijos laidos.

SUMMARY

The Day of National Communities Was Celebrated for the First Time in Lithuania. A solemn event dedicated to the day of Lithuanian national communities took place on May 21 in Vilnius city hall. During the event, the Vilnius city hall hosted exhibition 'Lithuanian National Communities: On the Path of History'. The exhibition reflects historical links of national communities with Lithuania, circumstances, under which their representatives found themselves in our country, their cultural heritage, activities and contribution to Lithuanian culture. The 21st of May was announced as the commemorative day of Lithuanian national communities by the Seimas of the Republic of Lithuania on 15 October 2013.

Lithuanian Radio and Television will Spare More Time for National Communities. The national radio and television of Lithuania intends sparing more attention to activities of national communities in its broadcasts. Such plans were introduced into programme of the national broadcaster on strengthening of information space, which includes the TV channel, radio and LRT.lt portal. According to Director of LRT Television Rimvydas Paleckis, it was decided to include reportages on national communities into TV morning program 'Labas Rytas' and evening news, also into radio programs 'Ryto Garsai' and 'Lietuvos Diena'. This means more field work in regions where national communities live, namely Vilnius, Šalčininkai and Trakai regions, also such as Visaginas, Elektrėnai and Klaipėda.

L. Phygavka, J. Rumša. Belarusians Create a Virtual Museum of Heritage. The

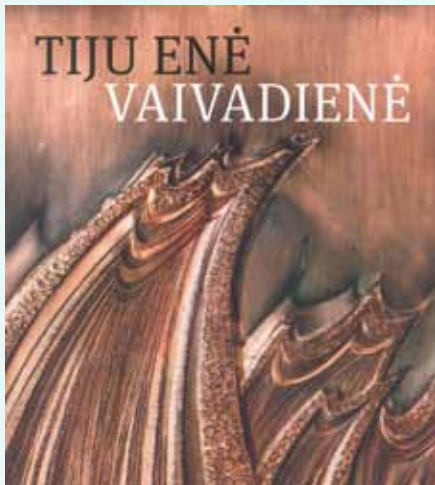
task of the project promoters is to collect and describe material reflecting Belarusian culture in Lithuania, and to popularise this material on the web, in educational institutions, media, centres of culture, etc.

National Communities Commemorate Anniversary of the Classic of Lithuanian Literature K. Donelaitis. Seimas of the Republic of Lithuania has proclaimed the year 2014 as the year of the pioneer of Lithuanian literature Kristijonas Donelaitis to commemorate the 300th anniversary of his birth. This date was honoured by Lithuanian national communities as well. The head of 'Svetlica' culture and education community Galina Kuzmina presented evenings dedicated to poetry of K. Donelaitis in the House of National Communities and in the Russian Drama Theatre.

Naujos knygos

Tiju Enė Vaivadienė. Lietuvos estų draugija. Sudarytoja ir straipsnio autorė Piliė Veljataga. Vertėja Annika Grišakov. Dailininkas Gintaras Znamierovskis. Fotografai Vidmantas Ilčiukas, Algimantas Kalvaitis. Vilnius. 2014. 96 p., iliustr. Tiražas 500 egz.

p. 15

Адас Якубаускас. Аккорды фуги бытия. Сборник стихов / этюды. Каунас. Русский литературный клуб им. Г. Державина. 2014. 160 с., ил.

p. 14

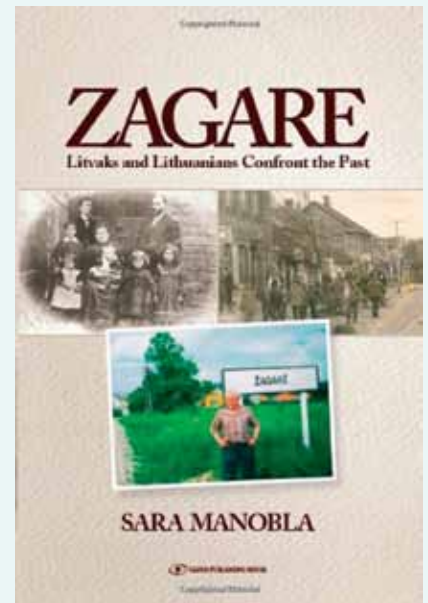
Baltas čigoniukas. Parno čavoro. Apysaka. Vidojė Podgorecas. Į romų kalbą išvertė

Roza Romany ir Vida Beinortienė. Iliustravo Rasma Stankevičiūtė. Panevėžys. Panevėžio vaikų dienos užimtumo centras. 2013. 131 p., iliustr. Gretut. tekstas liet., romų k. Tiražas 500 egz.

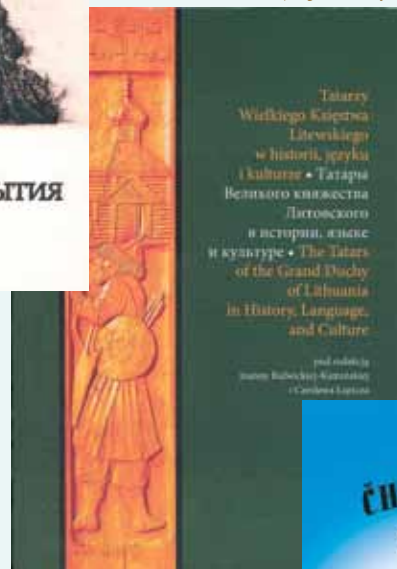
Sara Manobla. Zagare: Litvaks and Lithuanians Confront the Past. (Žagarė: litvakai ir lietuviai – akistata su praeitimi.). Gefen Publishing House. 2014. 140 p.

p. 19

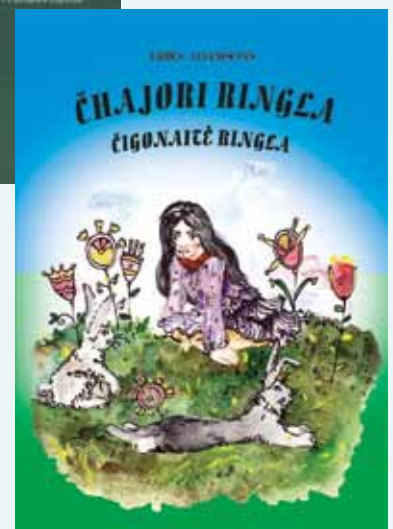

Tatarzy Wielkiego Księstwa Litewskiego w historii, języku i kulturze. Татары Великого княжества Литовского в истории, языке и культуре. The tatars of the Grand Duchy of Lithuania in History, language and Culture. Pod redakcją Joanny Kulwickiej- Kamińskiej i Czesława Łapicza. Toruń. 2013. 340 p., ilustr. (www.tnt.torun.pl)

p. 18

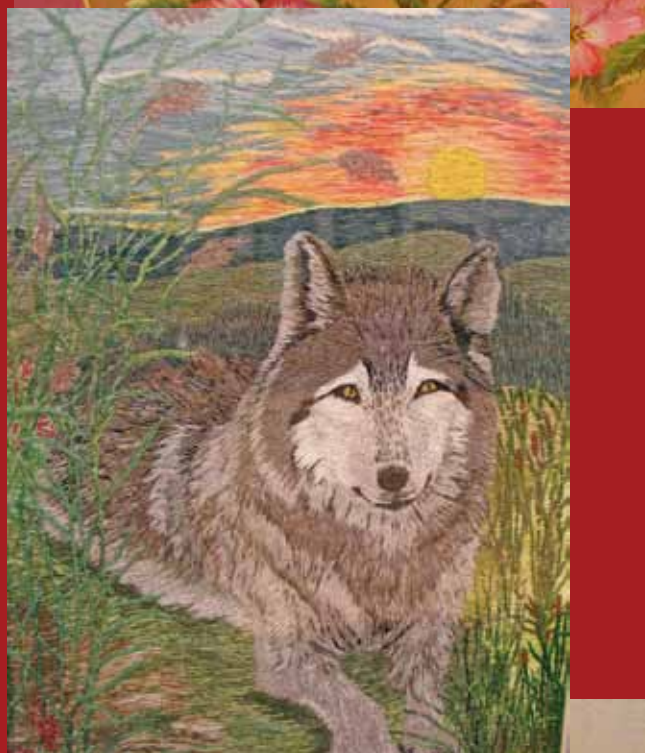

Čhajori Ringla. Čigonaitė Ringla. Poema. Eriks Adamsons. Vertimas iš latvių kalbos. Dailininkės Onutė Juškienė ir Eiginta Beinortaitė. Panevėžys. Panevėžio vaikų dienos užimtumo centras. 2014. 35 p., iliustr. Virš. aut. nenurodytas. Gretut. tekstas liet., romų k. Tiražas 500 egz.

„Tautinių bendrijų naujienų“ galerija

Šiomet Tautinių bendrijų namų Svetainėje veikė Lietuvos rūmūnų kultūros bendrijos „Dačija“ narės Milos Kudinos meninio siuvinėjimo darbų paroda. Žemiau spausdiname keletą šioje parodoje eksponuotų paveikslų reprodukcijų.

ISSN 2029-7394

9772029739001